

ARCHEOLOGICKÝ ÚSTAV AKADEMIE VĚD ČESKÉ REPUBLIKY V BRNĚ

PŘEHLED VÝZKUMŮ

58-2



BRNO 2017

PŘEHLED VÝZKUMŮ

Recenzovaný časopis
Peer-reviewed journal

Ročník 58
Volume 58

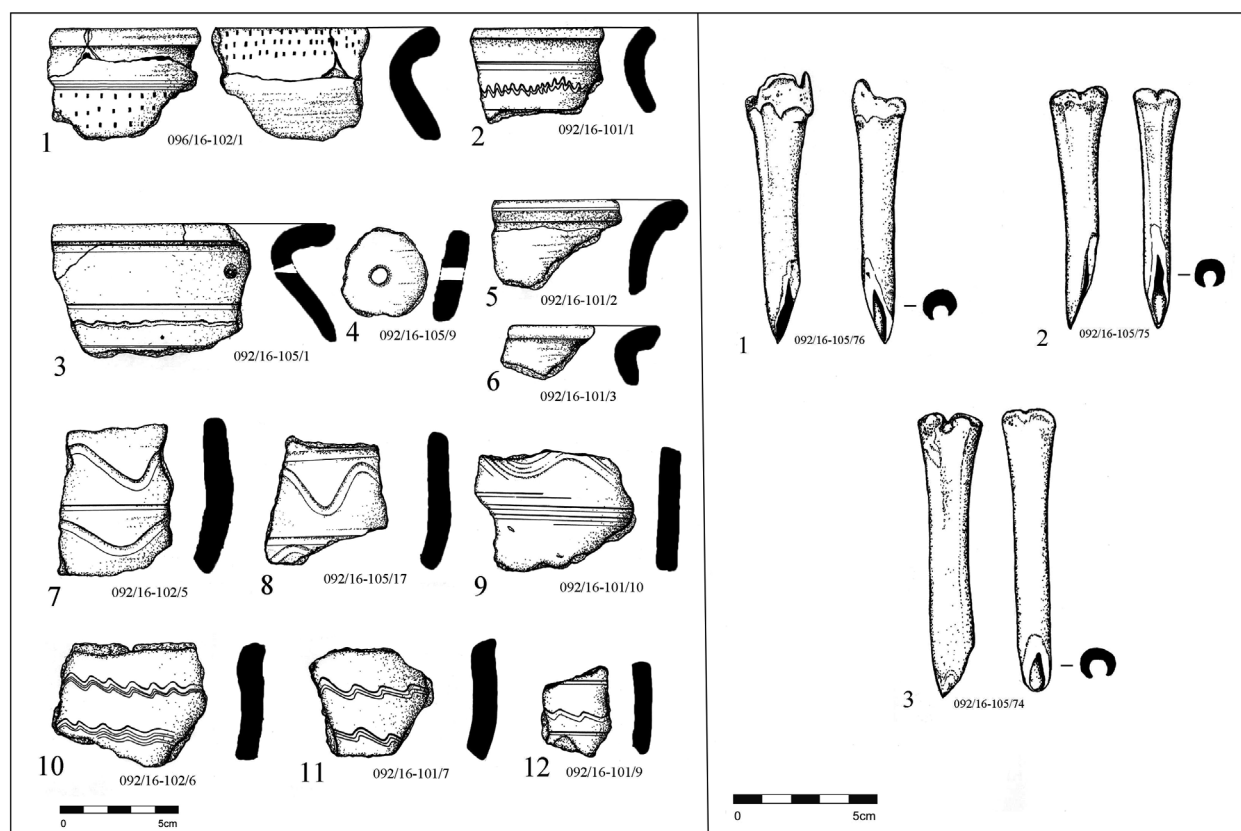
Číslo 2
Issue 2

Předseda redakční rady Head of editorial board	Pavel Kouřil
Redakční rada Editorial board	Herwig Friesinger, Václav Furmánek, Janusz K. Kozłowski, Alexander Ruttikay, Jiří A. Svoboda, Jaroslav Tejral, Ladislav Veliačik
Odpovědný redaktor Editor in chief	Petr Škrdla
Výkonná redakce Assistant Editors	Hedvika Břínková, Zdenka Kosarová, Šárka Krupičková, Olga Lečbychová, Zuzana Loskotová, Ladislav Nejman, Rudolf Procházka, Stanislav Stuchlík, Lubomír Šebela
Technická redakce, sazba Executive Editors, Typography	Azu design, s. r. o.
Software Software	Adobe InDesign CC
Fotografie na obálce	Stříbrný prsten s kuželovitým butonem zdobený granulací, 9. století. Mikulčice, 3. kostel, hrob 454 (obr. 12, str. 41).
Cover Photography	The silver ring with conical button decorated with granulation, 9 th century. Mikulčice, 3 rd church, grave no. 454 (fig. 12, pg. no. 41).
Adresa redakce Address	Archeologický ústav AV ČR, Brno, v. v. i. Čechyňská 363/19 602 00 Brno IČ: 68081758 E-mail: pv@arub.cz Internet: http://www.arub.cz/prehled-vyzkumu.html
Tisk Print	Azu design, s. r. o. Bayerova 805/40 602 00 Brno

ISSN 1211-7250
MK ČR E 18648

Vychází dvakrát ročně
Vydáno v Brně roku 2017
Náklad 400 ks

Časopis je uveden na Seznamu neimpaktovaných recenzovaných periodik vydávaných v ČR.
Copyright ©2017 Archeologický ústav AV ČR, Brno, v. v. i., and the authors.



Obr. 32. Napajedla – „Dily za humny“. Výběr materiálu z výzkumu.

Abb. 32. Napajedla – „Dily za humny“. Die Materialauswahl aus der Forschung.

navíc doplněných o zlomky cihel, spojených bílou či šedou písčitou maltou. Ze žádné z nich se ovšem nepodařilo získat datovatelný materiál, takže jen na základě archivních map je lze obecně ztotožnit nejspíše se stavbami či ohrazením původního panského dvora, který zde byl vybudován v roce 1668 Ludvíkem Wolfgangem Hetzerem z Aurachu, zetěm tehdejšího majitele novoměstského panství Františka Maxmiliána Kratzera, a s proměnami přetrval až do 1. čtvrtiny 20. století (Dvořák 1994; Lopaur 2004). Starší horizont osídlení reprezentuje blíže funkčně neinterpretovatelná jáma, z jejíž výplně pochází zlomky keramických nádob spadajících do 15. století, kdy na tomto místě snad už stála zákupní rychta (Lopaur 2004).

Michal Přichystal

Literatura

Dvořák, J. 1994: *625 let obce Olešná. Od minulosti k současným přeměnám obce.* Nové Město na Moravě: Nové Město na Moravě.

Lopaur, M. 2004: Příběh olešenské rychty. Pokus o nahlédnutí do poměrů na rychtách na novoměstském panství v 16. a 17. století na příkladu Olešné. *Západní Morava* 8, 5–24.

Resumé

Nové Město na Moravě (Kat. Olešná na Moravě, Bez. Žďár nad Sázavou), Bei der Pfarre, Parz. Nr. 2. Mittelalter, Neuzeit. Vogtei, Herrenhof. Rettungsgabung.

OCHOZ U BRNA (OKR. BRNO-VEŇKOV)

„Pod Hádkiem“. Novověk. Most. Záchranný výzkum.

Naprostý dezolátní stav mostu přes Říčku mezi obcemi Ochoz a Hostěnice (WGS-84: 49.2515722N, 16.7642028E) si vyžádal v závěru roku 2016 nutnost jeho generální rekonstrukce. Po odstranění nestabilní konstrukce současného mostu se v náspu silničního tělesa objevily pozůstatky kamenné konstrukce staršího mostu zpevněného dřevěnými piloty. Snad se jednalo o pozůstatky úprav cesty spojených s využíváním důležité komunikace Lichtenšteiny v 18. až 20. Století (cf. Hromek *et al.* 1987).

Petr Kos

Literatura

Hromek, M., Zajíček, Z., Janoudová, J., Chloupek, A. 1987: *750 let Ochoz u Brna*. Ochoz: MNV Ochoz u Brna.

Resumé

Ochoz (Bez. Brno-venkov), „Pod Hádkem“. Neuzeit. Brücke. Rettungsgrabung.

OLOMOUC (K. Ú. BĚLIDLA, OKR. OLOMOUC)

„Jeremenkova“, parc. č. 99/1. Novověk. Pohřebiště. Záchraný výzkum.

Během rekonstrukce železniční stanice v Olomouci byly dne 22. února roku 2016 v liniovém výkopu zachyceny lidské kosterní pozůstatky. Místo nálezů bylo ztotožněno s místem bývalého novověkého hřbitova. Archeologické centrum Olomouc zde provedlo záchraný archeologický výzkum, v průběhu kterého se podařilo zachytit celkem 14 pohřbů, a to 8 pohřbů (z toho 7 primárních a 1 sekundární pohřeb) uložených v hrobových jamách (H1 až H6) a 6 sekundárních pohřbů uložených ve struktuře, která byla označena jako objekt 1. V případě hrobu H4 a H6 se jednalo o primární dvojpořby – v době pohřbu byla do hrobové jámy uložena současně těla dvou zemřelých. Dále v hrobových jamách H1 a H2 byly dokumentovány stopy dřev s velkou pravděpodobností pocházející z rakví. Ve výplni hrobů H1, H2, H4, H5 a H6 se nacházely stopy vyvápění jejich jam. Těla v rámci primárních pohřbů byla uložena v natažené poloze na zádech. Jejich orientace byla následující, směr jihozápad-severovýchod byl zjištěn u pohřbů 806 (H1) a 807 (H2), směr západ-východ u pohřbů 810 (H4), 811 (H5), 812 a 813 (oba H6). V případě dvojpořby uloženého v hrobě H4 byly pohřby uloženy v opačné orientaci (pohřeb 809 vykazoval orientaci východ-západ), u hrobu H6 se orientace těl souběžně pohřbených těl shodovala. Způsob uložení primárních pohřbů odpovídá zásadám křesťanského pohřebního ritu. Výskyt sekundárních pohřbů pak reflektuje situace, jež jsou dokumentovány v rámci výzkumů středověkých i novověkých hřbitovů. Interpretaci odpovídá jak doložené vápenné jamy, tak i nález obou dvojpořbů.

Pro sledované období jsou již známa pravidla pohřbívání, která vešla v platnost v rámci reformy císaře Josefa II během poslední čtvrtiny 18. století. Hroby tak měly být hluboké šest stop a čtyři stopy široké, tělo zašité v pytli mělo být vloženo do hrobu, poprášeno nehašeným vápnem a hrob měl být ještě téhož dne zasypán. Historické prameny tak poskytly odpověď

na důvod přítomnosti stop vápna ve výplni hrobových jam. Přinesly i vysvětlení pro přítomnost dvojpořbů. Od 80. let 18. století se totiž pod vlivem úsporných nařízení císaře Josefa II. stávalo, že bylo-li na hřbitov dopraveno více mrtvol společně, mohly být uloženy do jednoho hrobu. Do hromadných hrobů byli již dříve pohřbíváni chudí obyvatelé, kteří buď již příbuzné neměli, anebo pozůstali neměli finance na zaplacení samostatného hrobu. Přestože bylo v 18. století vydáno nařízení pohřbívát chudé zdarma, stávalo se, že zemřelý ležel několik dní v marnici, než zemřel bohatší člověk, s nímž byl pak zároveň uložen do hrobu.

Samotné místo nálezů lze pak spojit s historicky doloženým hřbitovem Na Špici, který se v této lokalitě nacházel v průběhu poslední čtvrtiny 18. až do poloviny 19. století. Pohřbívání se na tomto místě začalo s rokem 1785. Ovšem již v říjnu roku 1842 uznalo generální ředitelství státních drah potřebu rozšířit stávající železnici, rozsah změn by pak zasáhl i prostor hřbitova. Roku 1851 také samotný farní úřad u sv. Václava žádá o přemístění hřbitova, a to zejména z kapacitních důvodů. Farnost jednak přijímala od roku 1846 zemřelé z přifařené městské nemocnice sídlící v bývalém minoritském klášteře sv. Jakuba (dnešní ulice Křížkovského). A dále hřbitov Na Špici sloužil v nouzových dobách k ukládání těl zemřelých během velkých epidemií cholery z let 1805, 1809 a 1814. Tento funerální prostor byl s konečnou platností zrušen 13. srpna 1852, poslední pohřeb se však uskutečnil ještě 12. října 1853.

Lukáš Šín, Jakub Vrána

Literatura

Burian, V. 1992: Osudy tělesných pozůstatků olomouckého biskupa Františka kardinála z Ditrichštejna. *Vlastivědný věstník moravský* 44, 330–343.

Fiala, J. et al. 2009: Pevnostní město. In: J. Schulz (ed.): *Dějiny Olomouce I*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 479–548.

Králíková, M. 2007: *Pohřební ritus 16.–18. století na území střední Evropy (antropologicko-archeologická studie)*. Panoráma antropologie biologické – sociální – kulturní. Modulové učební texty pro studenty antropologie a „příbuzných oborů“ 35. Brno: Nadace Universitas, Akademické nakladatelství CERM.

Kšír, J. 1964: Staré olomoucké špitály a jejich situování. *Zprávy Vlastivědného ústavu v Olomouci* 118, 1–15.

Spáčil, V. 2001: Z minulosti olomouckých hřbitovů. In: J. Bláha, B. Kolář, V. Spáčil, M. Tichák (eds.): *Olomoucké hřbitovy a kolumbária*. Olomouc: Memoria, 7–41.